

Rosendal - kulturens tempel

Av Jan Nordstrand

Som et pust fra de hellenske guder vokste Rosendal Teater opp - beliggende i Strinda kommune akkurat på grensen mot Trondheim.

Etter den pompøse åpningen søndag 23. januar 1921 skulle huset utvikle seg først og fremst til Østbyens fasjonable storstue, hvor arbeiderklassen måtte grave litt ekstra i lommene for å finne midler til inngangsbilletten.

For film- og teaterhuset var fasjonabelt etter datidens begreper der det lå på eiendommen Rosendals grunn. Rosendal var i 1875 utskilt fra Voldsminde - som var utskilt fra Rønningen i 1806.

Gudenes milde hånd

Ikke rart at arkitekt Erik Waldemar Glosimodt lot seg forføre av det historiske sus i sin utforming av bygget. Ser man for seg frontpartiet, forstår man fort at de hellenske guder hadde en finger med i spillet, noe ettertidens kloke hoder har fremstilt som noe usannsynlig. Fasadeperspektivet er et imponerende skue, med sine greske søyler og skulpturer plassert i nærområdet, slik arkitekten antydte. Det skulle ikke bli helt hundre prosent slik, «Romas syv høyder» ble ikke tilpasset Lademoen. Man var sannelig ikke langt unna, slik skissene til den kommende kinoen og teatersalongen viste.

Historisk sus: Arkitekt Erik Waldemar Glosimodt ble tydelig inspirert av grekernes spektakulære historie under sin utforming av Rosendal Teater. Spesielt ser man dette i hans fasadeperspektiv. De samme grunnlinjer kan man finne i salens interiør. Glosimodt preget norsk arkitektur på mange måter, bl.a. i sin utforming av Dovrebanens stasjonsbygninger (bl.a. Fokkstua og Drivstua). Han tegnet Narvesen Kioskkompanis karakteristiske bladutsalg som også satte sitt preg på Trondheim. Glosimodt omkom i togulykken ved Ilevollen 18. september 1921 dagen etter åpningen av Dovrebanen. Fra Adresseavisens presentasjon av bygget før åpningen.

Øverst: Fordums glans: Salen slik den fremsto under åpningen i 1921. Over 700 sitteplasser, med ståplasser var det plass til ca. 900 publikummere. Salen ga et lunt og fornemt inntrykk.

Nederst: Kunst for folket: To av Paul Arnsteinssons frescomalerier er fremdeles intakt i lokalet.

Foto 1921: Universitetsbiblioteket i Trondheim.

Inn i varmen: Noen som husker den sprakende peisen i hjørnet mot Innherredsveien på vinters tid når man kom frossen inn til store opplevelser?
Foto 1921: Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

Kultkino: Rosendal utviklet seg til Strindas – og etter hvert hele Trondheims kruttroykpalass.
Foto 1921: Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

Dårlige tider

Strinda kommune var overhodet ikke interessert i å drive kino. Ikke minst med frykt for at man ville ta seg vann over hodet økonomisk, noe konjunktorene ute i verden ga en pekepinn om. Men selve tanken om et bygg var fristende, noe som førte til at et privat konsortium åpnet kinoen som skulle bli et hardt slag i ansiktet på Trondheim Kinematografer.

Aksjeselskapet Rosendal ble stiftet 20. februar 1920 med en aksjekapital på kr. 200 000. Styrets formann og daglige leder var kontorfullmektig Arnt Growen, Trondhjem. Videre finner vi pianofabrikant Karl Hals Olsen og ingeniørstudent og smørfabrikkeier Arnfinn Heje, begge Kristiania. Heje ble senere bosatt i Olav Tryggvasons gate 40 i Trondheim. Tidligere ordfører i Strinda kommune (1926-

1931), pianohandler Jonas Kaarbø, var også involvert fra begynnelsen av, og driftet Rosendal Teater inntil Trondheim kommune overtok driften i 1929. Han var også medaksjonær og styrets formann på 1950-tallet, og det virker derfor sannsynlig at han har overtatt Arnt Growens funksjon i en tidlig fase.

Ikke bare navnet – Rosendal Teater – var fasjonabelt. Som nevnt innledningsvis var arkitekturen noe for seg selv. Det var billettprisene også, de lå som regel 10 øre høyere enn kinoene i Trondhjem by.

Hvem har vel ikke gått opp de brede trappene med lett stigning til billettluken, hvor man nærmest ble klemt flat i køen, for å få den magiske papirlappen i hånden som førte inn til «den aapne loggia» som den ble omtalt som i trondheimspressen. En stor og åpen foaje

Klappseteparadis:
Galleriet med sine
127 plasser var svært
populært for den
yngre del av publi-
kum. Perfekt ble opp-
holdet om man hadde
erobret ei lamo`pi
som hyggelig selskap.
Foto 1931: Kopi fra
Universitetsbib-
lioteket i Trondheim.

hvor sprakende peisflammer møtte fro-
ne publikummere på vinters tid. Den
gang som nå sto de fire joniske søylene
i stram giv akt med bud om store opple-
velser i kulturens tempel på Lademoen.

Arkitektonisk perle

Man var over seg av begeistring over
planløsningen - og interiøret. Draperi-
ene var i gull antique som forsterket mø-
tet med geometriske og mer lunefulle
linjer. Selve salen hadde drøyt 900 plas-
ser, med dekorerte felt og sterke profiler
i taket. Selve scenen var armert med pi-
laster (flat halvsøyle, utført som fram-
springende del av vegg), og
karnisonomramming (avmasking av
scenerommet) i sterke farger. I scene-
området var det også omkleddingsrom,
delvis foran og under scenegulvet, og
selvsagt - et moderne sentralvarmean-
legg. I kjelleren ved inngangspartiet
hadde toalettene fått sin plass.

Frescomaleriene bak i salen var det ma-
leren Paul Ansteinsson som var mester
for. Mer usikkert er det om det var sam-
me mann som malte veggdekorasjonene
på sideveggene i svært sterke farger.

Beryktet – og elsket

Galleriet var noe for seg selv. Syv-åtte
rader med 125 seter det var kamp om.
Ved fullt hus var det sydlandske tempe-
raturer - svetten rant, men hva gjorde vel
det om filmen maktet å engasjere sitt pu-
blikum. Hvor eksklusivt var det egentlig
der oppe? Billettprisen kunne til tider
være det, kanskje for å ekskludere de
yngste kinogjengerne? Til «Madame
Dubarry» med Pola Negri (produsert
1919, regi Ernst Lubitsch) var det ingen
forhøyet billettpris. «Kaksen paa Øver-
land» med den unge trondhjemsdamen
Helga Lund-Rydland i hovedrollen var
første ordinære filmvisning, og ble vist
tre ganger samme kveld som den offisi-
elle åpningen fant sted. Balkong barn og

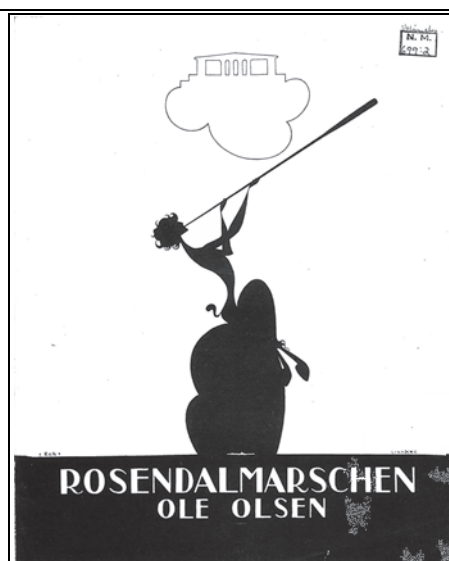
Rosendalmarschen.
Sammenstillet av to gamle motiver fra Trøndelag. Ole Olsen.

PIANO.

Norsk Musikforlag, Kristiania. 4998. Norsk Musik og Trykkeselskab.

O Rosendal! O Rosendal! Bli vor og Strinnas fryd!
Vort Hus og Hall vi vier ind med Horn og Trommers Lyd.
O Rosendal! O Rosendal! Bli fyl-kekjendt som faa, så "aalle som tel Byen kjem, de må hitinn for aa sjaa".
Vi Farfolk byr til Fest, vær Trondhjem og vor Gjest!
Vi mener vi er ret på Spor og trøstefuldt vi tror at Rosendal forblive skal et Sted for Stor og Smaa,
hvor "aalle skal "Opkvikkels" faa, som kjem inn for aa sjaa"

D. S. af Fine.

O Rosendal! O Rosendal! Bli vor og Strinnas fryd!
Vort Hus og Hall vi vier ind med Horn og Trommers Lyd.
O Rosendal! O Rosendal! Bli fyl-kekjendt som faa, så "aalle som tel Byen kjem, de må hitinn for aa sjaa".
Vi Farfolk byr til Fest, vær Trondhjem og vor Gjest!
Vi mener vi er ret på Spor og trøstefuldt vi tror at Rosendal forblive skal et Sted for Stor og Smaa,
hvor "aalle skal "Opkvikkels" faa, som kjem inn for aa sjaa"

Musikalsk hyllest: Ole Olsens «Rosendal-marsch» var spesialkomponert til åpningen søndag 23. januar 1921. Teksten var også av ham. Ole Olsen (1850-1927) var en kjent og populær komponist. Han var født i Hammerfest, og bodde i Trondheim flere år i ungdommen. Han har skrevet musikk i mange genre, bl.a. mange marsjer siden han hadde faglig ansvar for alle militære musikkorps i Norge 1899-1920.
Fra Norsk musikksamling, Nasjonalbiblioteket, Oslo.

voksen kostet kr 1,50, mens barn nede i salen måtte ut med 50 øre. Hvorfor det var slik i starten, har ingen noe fornuftig svar på.

Pompøs åpning

Hvem hadde vel trodd at en slik åpenbaring skulle se dagens lys på Lademoen, som en gang var en stor slette mellom Bakklandet og Ladebækken. Et bygg ikke bare for de levende bilder, men også konserter, teaterforestillinger og alskens gjøglere som fant sin vei til Trondhjem. Tryllekunstnere og kabaretartister i skjønn forening. Og selvsagt film, til tider både morgen, middag og kveld.

Søndag 23. januar som nevnt, var man i gang, det var ingen vei tilbake.

Det var lite film denne dagen, kun to akter fra «Madame Dubarry». Dagspostens anmelder hadde ikke sansen i det hele tatt for orkestret som led-saget filmsnuttene. «Man får håpe at de evner å bli bedre» var den tørre kommentaren. Derimot ble det helt andre takter da Divisjonsmusikken inntok scenen. Orkestret fikk meget god omtale, men dirigent og komponist Ole Olsens «Rosendal-marsch» fikk sine betenkeligheter: «Marschen er jo ikke pretentiøs, og som et leilighetsarbeide fortjener den formentlig ikke større oppmerksomhet. Det forekommer mig dog at den vidnet noget daarlig om

**Rosendal
Teater**

Aapningsforestilling
Søndag 23. Januar Kl. 1

Assistance:
**Ellen Gulbranson, Ole Olsen,
Karl Holter, Knut Glomsaas**
Divisionsmusiken.

Program:

I. Kristen Gundelach: Prolog.
Fremsties av Karl Holter.

II. Ole Olsen: Rosendalmarschen.
Divisionsmusiken.
Dirigent: Ole Olsen.

III. Johan Svendsen ..: Festpolonaise:
Divisionsmusiken.
Dirigent: Knut Glomsaas.

IV. Johan Selmer: Transkription av Sanger-
festkantaten »Nidaros».
Divisionsmusiken.
Dirigent: Knut Glomsaas.

V. Grieg: Vaaren.
Sinding: Mainat.
Ole Olsen: Irmelin Rose.
Ellen Gulbranson.
Acc: Janitscharorkester.
Dirigent: Ole Olsen.

VI. Film: Utdrag av »Madame Dubarry»

Nummererte Billette à **Kr. 4.00** faaes fra imor-
gen Torsdag i **Hoffmanns Musikhandel.**

Kulturelt høydepunkt: Det var lite film, viser programmet under åpningshøytideligheten som fant sted nevnte dato kl. 1 (13.00). En av programpostene var sang ved Ellen Gulbranson (1863-1947). Hun var internasjonalt kjent for sine fantastiske tolkninger av sanger av Richard Wagner. Komponisten Ole Olsen var far til Karl Hals Olsen - en av initiativtakerne til Rosendal og aksjonær. Fra Adresseavisen.

trønderske motivers evne til å gi et karakteristisk uttrykk for folkelynnet». Men alle innsigelser til tross, teksten som fulgte partiturets sirlige nedtegnelser, hadde et islett av optimisme i seg:

Utsnitt av kart fra 1959. Pilene peker på Rosendal teater og på den stiplede linja som var grensa mellom Trondheim og Strinda. Grensa gikk over kirkegården som var nærmeste nabo til Rosendal, og som innbefattet eiendommen hvor UFFA nå har fått oppført nytt bygg etter brannen for noen år siden. Kunnskapsløshet har i sin tid ført til at bl.a. gravemaskinførere har fått et aldri så lite sjokk når grafsen presset seg ned i jordsmonnet. Var det Draculas levninger som dukket opp? Gjengitt med tillatelse fra Kart- og oppmålingsavdelingen, Trondheim kommune.

«Vi mener vi er ret paa spor
Naar trøstefuldt vi tror
At Rosendal
forblive skal
et sted for stor og smaa,
hvor aille skal opkvikkels` faa,
som kjæm inn for aa sjaa.»

Profilen i døra

Det var ikke rett få som kom innom for å sjå. Det krevde sin mann å passe hordene som invaderte Rosendal i årene som fulgte. En av dem som fulgte kulturhuset fra starten var Sivert Kalland. Han deltok aktivt i byggeprosessen, og senere arbeidet han som overinspektør i mange år. Han var en av mange som med rette ble omtalt med stor respekt og ærbødighet, spesielt blant den yngre garde, for man tuklet ikke på noen som

helst måte med Kallands kjære Rosendal. Det er noe med personlig aura, sies det. Han hadde det til fulle.

Et krevende bygg

Et ubesvart spørsmål vil alltid være hvorfor Rosendal trengte sårt til oppussing ganske ofte. I 1939 foretok arkitekt Håkon Bleken senior noen endringer på bygget. Bleken var på den tiden rektor for Trondhjems Yrkeskole. Kanskje var det slik at Strinda kommunes ledelse hadde skjønt at dette ikke ville gå helt godt økonomisk sett. I 1920-årene ble dette en selvmotsigelse, for mens trondheimskinoene slet økonomisk, strømmet publikum til underholdning for store og små i Strinda.

Mellom slagene om publikums gunst måtte man forhandle med kinoledelsen i Trondheim om filmleieoverenskomster. En uholdbar situasjon som ikke gavnet noen.

Løvebrøl og pengegalopp

Det er en løsning på alt, heter det, om man bare har tålmodighet nok. Oslo-mannen Sverre Dulin kjøpte opp Rosendal i 1925 samtidig med Filmpaleet i Oslo. Dette var rett før han ble direktør for Metro Goldwyn Mayer Norge, noe han var helt til sin død i 1959. Kinoen i Trondheim drev han til 1929. Repertoaret ble naturlig nok preget av det store amerikanske konsernets produksjoner. Som en kuriositet kan her nevnes at den første løven i logoen som fremdeles brøler i mot et forventningsfullt publikum heter Leo. I alt fem løver knurret og brølte fra lerretet fra 1918 til et godt stykke ut i 1960-tallet. Men Leo var den beste av alle. Den var spesielt glad i å gå på restaurant sammen med sin oppasser. Hva spisegjestene for øvrig syntes, er en helt annen historie.

Det bør også nevnes at Universal International Pictures var en av interessentene disse årene.

Maktkamp

Tidene endret seg, og lydfilmen kom. Al Jolson i «The Jazz Singer» (1927) ble

Uoppnåelig? For mange ble kinoens billettpriser for drøy kost for slunkne lommebøker.

Foto 1939: Schrøderarkivet, Trøndelag folkemuseum.

først ut, og publikum ble ekstatisk over historiens første spillefilm med synkron lyd. Men ikke på Rosendal, hvor Trondheim kommunale kinematografer inngikk leieavtale med eierne i 1929 for 40.000 kroner i året. Selvsagt skulle Rosendal få lydanlegg. Det skulle bare mangle. Men sannheten ble en helt annen. Lydanlegget kom, men Trondheim befant seg plutselig i en maktposisjon, og installerte anlegget i Verdensteatret. Dermed fikk ikke Rosendal bestilt vare før to år senere, i 1931. Resultatet lot ikke vente på seg, publikumstallet økte enormt. Og i Trondheim? Man kunne ikke klage, men i forhold til kulturbastionen på Lademoen var det ikke mye man kunne si.

Lydfilmens ankomst fikk dramatiske konsekvenser for en yrkesgruppe som til da hadde levd relativt godt av inntektene som kinomusikere. Arbeidsledighet og

personlige tragedier ble resultatet for svært mange som ikke hadde noe annet alternativ. På slutten av stumfilmperioden hadde Rosendal fire faste musikere, men i glansdagene var antallet musikere ofte opp i det dobbelte.

For enkelte av stumfilmens store stjerner fikk lydfilmen dramatiske konsekvenser. For når man har en stemme man kan sammenlignes med Mikke Mus`, blir det mer komedie enn forventet drama.

Skudd i mørket

Kinoen var på god vei til å utvikle seg til et hus med tradisjoner. Man så tidlig hvilken vei filmrepertoaret ville ta. Utviklingen fikk en brå stopp under andre verdenskrig. Kinoen ble kontrollert av nazistene som brukte Rosendal til propagandavirksomhet. Under en forestilling 7. juli i 1940 ble det avfyrt et skudd. Hvem som skjøt i mørket er en av livets mange hemmeligheter. Kanskje en protest mot okkupasjonsmakten? Resultatet lot ikke vente på seg, filmen ble stoppet og mange ble anholdt og sendt bort, men

senere løslatt. Ved juletider ble Rosendal, som første kino stengt.

Etter storm kommer stille. Frigjøringen kom, og Rosendal skulle igjen blomstre. Man tok opp tråden med utviklingen av et program som skulle gi kinoen kultstatus som byens krim- og westernparadis. Og publikum var sultne på nye impulser som fulgte med friheten, og lot seg ikke be to ganger.

Film for folket

I dag er det utenkelig at en amerikansk sort/hvitt tv-serie skulle bli det store trekkplaster i kinoformat. På alle tre forestillinger, til sent på kveld - og langt tid etter barns leggetid - kunne man oppleve «Hopalong Cassidy -Oppgjør i Silver City» med William Boyd som den store helten. Hopalong-filmene ble produsert i over 400 episoder for amerikansk tv og 65 filmer for kino, hvorav svært mange fant veien til Lademoens storstue. Entusiasmen blant publikum var stor: «Pass dæ Hoppy, skurken ligg bak steinen!» var ett av utbruddene når små kropper reiste seg i iver og glemte

Et knippe avisannonser som viser «bredden» i repertoaret. Publikum gledet seg i selskap med bl.a. Dean Martin, Jerry Lewis, Hopalong Cassidy, nasjonalromantiske epos med hjerte, smerte som tema, og nifse krimdrama. Men Dracula ble forvist til langt ut på 70-tallet.

at klappsetene i sekundet etter ikke var til stede for å ta imot sitteredskaper. Gene Autry, den syngende cowboy, og Roy Rogers med sine lynende hestehover hadde fritt spillerom. Sammen med Helan og Halvan, Bud Abbott og Lou Costello. Man var sultne på underholdning, man slukte det man fikk.

Under enhver westernhelt befinner det seg en hest. Her kommer Topp 3: Hopalong Cassidy – Topsy, Roy Rogers – Trigger og Gene Autrey – Champion.

Det var på Rosendal de havnet, Dean Martin og Jerry Lewis, John Wayne og ikke minst Amerikas mest dekorerte soldat, Audie Murphy som ble westernhelt. Sjekk klassikeren «Destry». Så engasjerende at man helt overså hans selvbiografiske film «Tur retur Helvete». Hvem brydde seg om den - den gikk jo på Filmteatret.

Småtassene på Lademoen, og ellers i Trondheim, gikk ikke hjemover om kveldene etter en slik seanse, man red. Kanskje snappet man et kosteskaft i en tilfeldig oppgang og «hyppet» på sin

imaginære hest på vei hjem til opphavet.

Farlig ferd

Lademoen var et spesielt område. Østersundsgata og Mellomveien. Det gikk fort rykter om at «bygutan» hadde dårlige

kår når de hadde kurs mot Rosendal. Mange følte at de hadde livet til låns når de kom til Østbyen, for gatas lov var knallhard: Gud nåde den som satte sin spinkle bak ned på seterader som var tiltent gutta i nettopp nevnte gateområder. Heldigvis var det stort sett bare rykter. Glad og lykkelig over at man berget, prøvde man seg igjen, for Rosendal lå jo der som det forjettede land for barn og unge.

Hver by hadde sin B-kino. En odiøs betegnelse på at det ikke akkurat var kunstfilm med de store linjer man kunne se. Slik ble utviklingen for Rosendal. En person satte sitt preg på kinoen mer enn noen andre: Eddie Constantine.

Kultfiguren

Eddie Constantine, navnet klinger ennå som smør i ørene på godt voksne personer som stabber og går over parketten. Eller Edward Constantinowsky som han ble døpt da han så dagens lys i 1917. Amerikansk statsborger med russisk far og polsk mor, som utviklet seg til internasjonal stjerne, en språkmektig kar som også skulle dukke opp i norsk film

Kongen: Ingen over – ingen under – Eddie Constantine var den suverent mest populære skuespilleren på Rosendals lerret. Charlie Chan og andre med pistol under hodeputa hadde ingen muligheter mot denne herremannen med fransk-russisk-amerikansk blod i årene. Lucky Jo og Nick Carter var noen av karakterene, men Lemmy Caution skinte over dem alle.

(«Makaroni Blues», 1986). Men først og fremst: Han var Lemmy Caution, alle agents far, selv James Bond må bøye seg i støvet i ærbødighet. Peter Cheyney leverte det litterære underlaget til filmene hvor superagenten i Constantines skikkelse dukket opp. Og det var ganske ofte. Rosendal hadde en periode på 50- og 60-tallet med minst en Lemmy-film i måneden på plakaten. «Giftblomsten» var den mest legendariske.

En gruppe kreative unggutter fikk tak i en 16 mm-kopi av filmen og viste den på Bakklandet Menighetshus en kveld i 1959, noe som medførte rabalder og oppslag i Nidar-Russ 17. mai: «Eddie Constantine som president. Bakklandet

Eddievaler: Trondheims første «filmfestival», hvor studentene ved NTH sentret rundt linjeforeningen Århøna kapret trikken til Lademoen medbringende kruttlapp-pistoler og mye annet som ikke hørte med til en vanlig kinoforestilling. Det kunne gå hardt for seg i sympati med helten. Foto 1961: Schrøderarkivet, Trøndelag folkemuseum.

løsriver seg fra Norge» het det der, og reportasjen var kirurgisk rettet mot begivenheten i menighetshuset. Det sier litt om populariteten til herr Constantine.

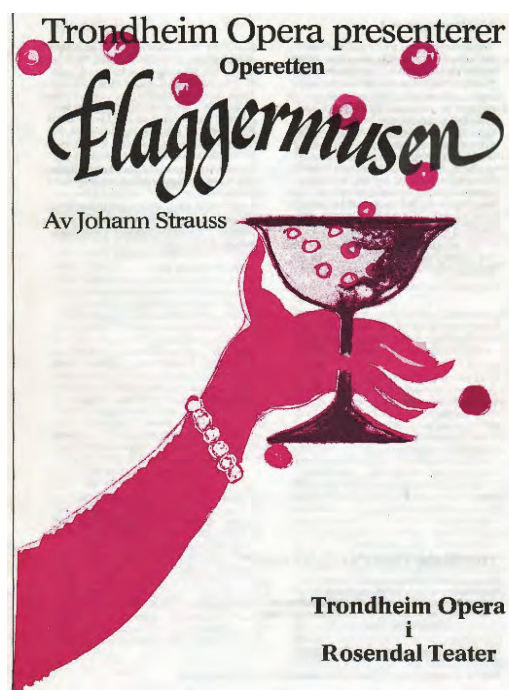
Fenomenet gikk ikke byens studenter forbi. Linjeforeningen Aarhønen etablerte byens første filmfestival - Eddievalen. Man kledde seg i galla, hadde vorspiel på Samfundet, og kjørte chartertrikk (Linje 1) til Rosendal hvor man så siste nytt fra Eddies verden. Mannen fikk for øvrig eget tegneseriehefte i Norge.

Nye tider

Eddie skulle ta fast grep om publikum i mange år etter dette. Men huset forfalt, og man måtte ta drastiske grep. Trondheims kinoen kjøpte eiendommen av AS Rosendal i 1957, og kinoen ble stengt i nærmere seks måneder. Det var en stolt kinosjef Lyder Selvig som kunne ønske velkommen til en helt ny verden denne høsten. Man hadde gravd ut for større helningsvinkel i amfi, nytt ventilasjonsanlegg og bredt lerret. Cinemascope-formatet og den nye tid hadde innhentet kinoen. Åpningsfilmen var Walt Disneys «Veien mot Vest» med Fess Parker. En western, så klart, og veggmaleriene var malt over. Bare de to freskene bakerst i salen var bevart. Det ble tilløp til rabalder, ordet kulturvandalisme dukket opp.

Veien nedover

Slik gikk årene, med forutsigbar programmering til stor glede for alle B-filmens tilhengere. Mørke skyer skulle allikevel trekke over Rosendal. Besøket begynte å gå i bølgedaler, noen mener det markante skillet kom i 1969 da galleriet ble fjernet og maskinrommet flyttet opp. Andre aktører enn filmens guder og gudinner tok til tider over arenaen. Trondheim Opera viste med stor suksess operetten «Flaggermusen» i 1985. Trondheim Opera hadde flere oppsetninger på 1980-tallet, og Trondheim byorkester og Trondheim ballettstudio satte opp operetten «Den skjønn Helene» i slutten av juni 1990.

Wiener-perle: Trondheim Opera presenterte «Flaggermusen» i 1985. Johan Strauss' smektende toner ga et bevis på at Rosendal Teater byr på ett av byens beste akustiske rom for musikk og tale.

Desperate grep - eller bevisst nedprogrammering? Debatten gikk heftig blant Rosendals ivrigste fanskare. Det er ikke noe i veien med Bernardo Bertolucci, men et knippe av den store filmskaperens produksjoner hadde absolutt ingen ting på Rosendal å gjøre. Heller ikke en erotisk kavalkade anført av «Mazurka på sengekanten». Thrilleren «Angel» på sin side trakk fulle hus i fire uker midt oppe i dette. Ikke rart man fikk mye å snakke om. Det året som skulle bli det siste.

Det hjalp så lite, beslutningsprosessen var allerede fullført. Man måtte bare finne en dato for avvikling av kinodriften. Publikum kom jo ikke, det var ikke grunnlag for drift. 2. desember 1986 var det slutt. John Wayne, Dean Martin og Ricky Nelson sørget for å bli de siste som red ut mot solnedgangen på Rosendals lerret.

Livet etterpå

Trondheim Filmklubb flyttet inn på galleriet, det ble indisk film, og det var ikke få av våre nye landsmenn som fant veien til ofte over fire timer lange opplevelser på Lademoen. Cinemateket ble etablert i 1993, og flyttet sammen med filmklubben. Men salen ble aldri mer den samme. I 1989 så Rosendalpuben dagens lys, drevet av David Green. Den spiste seg inn i kinolokalet, og ble der helt til puben ble erklært død 1. juli 2008.

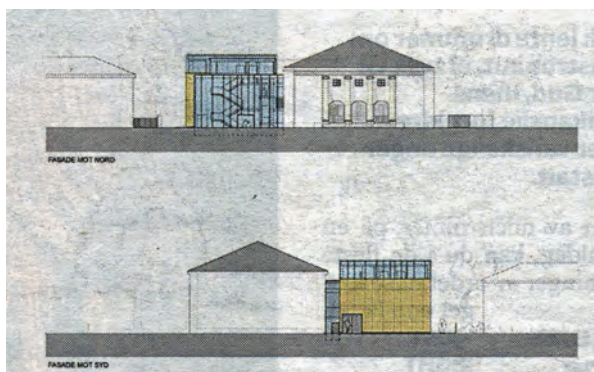
Hva ikke mange vet, er at salen har en utmerket akustikk, som egners seg til konserter. Noe publikum som fant veien til Motorpsychos avslutning av sin europaturne 30. november 2002 etter 35 konserter i 11 land fikk erfare. Nevnes bør også Gunnar Hordviks eksperiment med diskotek en halv times tid før filmstart på 1970-tallet.

Parallelt med dette gikk diskusjonen om forfall og vedlikehold.

Hvilken skjebne skulle Rosendal få?

Filmens Hus ble ett tema. Kanskje litteraturhus? Mange frykter at Rosendal skal ende opp som nok ett av kulturens mange luftslott. Kanskje er det håp, men det sitter langt inne. Naturlig nok handler det om så mangt ellers her i livet: Penger.

I desember 2010 kjøpte utbygger Karl Johan Kopreitan Rosendal for drøyt tre millioner kroner under sitt driftsselskap Trym. Tankene om kunstgalleri kom fort på bordet, men ble lagt på is. I dag vet vi at Teaterhuset Avant Garden ikke har stor interesse av å fornye sitt leieforhold i Folkets Hus som går ut i 2015. Et sambruk med teatret, Cinemateket, Trondheim Filmklubb og DansiT har

Luftslott? Tidens tann har gjort sitt. Rosendal som bygning er mer vital enn hva mange tror. Kanskje blir det Østbyens kulturhus med tilbygg som skal romme bisce- ne, prøvesal, kontorer og restaurant.

Høstens lobbyvirksomhet i politiske korridorer kan kanskje gi som resultat en revitalisering av det heder- skronede kulturhuset, slik som beskrevet i Adresseavisen tirsdag 29. april 2014.

vært ett tema om huset som nå ikke har vært driftet siden 2010.

Kopreitan har følgende kommentar om veien videre: - Bygget har både muligheter og begrensninger. Om finansieringen av planløsningen skissert ovenfor ikke fører frem økonomisk, har ikke toget gått for Rosendal ennå. Vi ønsker en fleksibel bruk også mot konserter, og har planer om å meisle bort amfiet for å lage et flatt gulv hvor teleskoptribuner kan trekkes ut for å tilpasses ethvert arrangement.

Kulturaksen

I Adresseavisen tirsdag 29. april 2014 kan vi lese at tanken om Østbyens kulturhus står i fare for å glippe. Kommunaldirektør Morten Wolden i Trondheim kommune er ikke helt enig. - Rosendal er starten på Lademoen kulturakse som strekker seg mot Lademoen Kulturverksted og videre mot Svartlamon og Nyhavna. Befolkningsveksten i

dette området gjør at det er et godt grunnlag publikumsmessig. Strindheimtunnelen fører til mindre trafikk i Innherredsveien og offentlige kommunikasjonsmidler gjør at mangelfull parkering ikke vil være noe tema. Fra kommunens side synes vi planene for Rosendal er en god idè. Det samme synes byantikvaren også, ifølge Kopreitan og Wolden.

Imens får vi følge med og håpe det beste for Rosendal som har gledet tusener gjennom sin lange eksistens.

Kilder

Jensen, Johan O.: *De levende bilder*. Trondheim kinomatografer, 1968.

Haugan, Trond E.: *Byens magiske rom*. Tapir, 2008.

FK – filmklubbforbundet.

Artikkelforfatterens lange liv i kinomørket samt privat samling av klipp og foto.

Sindre W Aarsbog, Trondheim byarkiv

Uten drift: Rosendal slik bygningen fremstår i dag. Diskret tilbaketrasket fra et trafikkbilde som er i endring i Innherredsveien. Foto: Knut L. Vik.

Jan Nordstrand, f. 1944, har arbeidet i Adresseavisen nærmere 45 år som typograf og kulturjournalist. Har fordøyd nærmere 5000 spillefilmer i kinomørket, og utgitt boka *Gjøglerne kommer til Trondheim* i 2012 på Akademika forlag.